

Nogmaals *Graphosoma lineatum* L. var. *italicum* (Muell.)

door
H. C. BLÖTE

In „Entomologische Berichten” 13 (310) : 252 publiceerde de Heer W. H. GRAVESTEIN een artikel over *Graphosoma italicum* (Muell.). Hierover moge ik het volgende opmerken.

Het is te betreuren dat de Heer GRAVESTEIN het aangehaalde artikel van HORVÁTH „Les *Graphosoma* d'Europe” in *Annales Historico-Naturales Musei Nationalis Hungarici* 7, 1909, niet woordelijk citeert.

Er staat o.m. in de beschrijving van *Graphosoma lineatum* Linn. : „Les antennes n'ont que le dernier article et la moitié apicale du quatrième article noirs”. GRAVESTEIN zegt daarentegen „Antennae: 1e lid en apicale deel van het 4e zwart”. Vervolgens : „Les deux premiers articles du rostre, les fémurs (sauf une tache ponctiforme antéapicale noire) et les tibias sont entièrement de la couleur foncière du corps. Cette couleur des pattes est très constante. Même dans les cas où le pigment noir envahit le connexivum au point qu'il n'y reste plus qu'une petite tache marginale pâle sur chaque segment, les fémurs et les tibias conservent toujours leur coloration normale pâle”. GRAVESTEIN zegt hierover : „Poten: femora (behalve een zwarte antéapicale punt) en de tibiae geheel geel (tot rood). Deze kleur is zeer constant en blijft zelfs wanneer het zwart van de grondkleur van connexivum en dekschilden gaat overheersen”. En tenslotte schrijft HORVÁTH nog : „Il faut avouer que la diminution des dessins noirs ne pourrait suffire à justifier la séparation spécifique de ces deux *Graphosoma*. Mais on y trouve aussi des différences morphologiques. Ainsi la tête de l'espèce Linnéenne est ordinairement un peu plus longue, le pronotum a les bords latéraux légèrement sinués et les styles génitaux du mâle (Fig. 5) sont différents”. GRAVESTEIN zegt hierover „Kop: langer” (met als tegenstelling bij *Graphosoma italicum* (Muell.) „Kop: korter”) en „Pronotum: zijranden ingedeukt, met iets uitspringende schouders” (en van *G. italicum* : „Pronotum: zijranden recht, met afgeronde schouders”).

Wanneer ik het in Leiden aanwezige materiaal in twee groepen scheid, daarbij gebruik makende van het verschil in kleur van de poten, dan blijkt het, dat de relatieve lengte van de kop zeker niet in voldoende mate samengaat met dit verschil in kleur. Bij beide vormen is er een vrij grote variatie in koplengte. Voorts heeft de roodpotige vorm inderdaad gewoonlijk duidelijk ingebogen zijranden van het halsschild; de vorm met zwart getekende poten heeft dit echter dikwijls in niet mindere mate, en HORVÁTH zegt dan ook nergens, dat de zijranden van het halsschild daar steeds recht zouden zijn.

Dat de styli een (gering) verschil vertonen bij de door HORVÁTH onderzochte exemplaren kan inderdaad een aanwijzing zijn, dat we met twee soorten te maken hebben, doch alleen wanneer die verschillen correlaat zijn met de overige kenmerken. Zo lang dit niet is geconstateerd kan alleen de geografische verspreiding een leidraad zijn bij de beoordeling van de vraag, of we met twee soorten of met vormen van één soort te doen hebben.

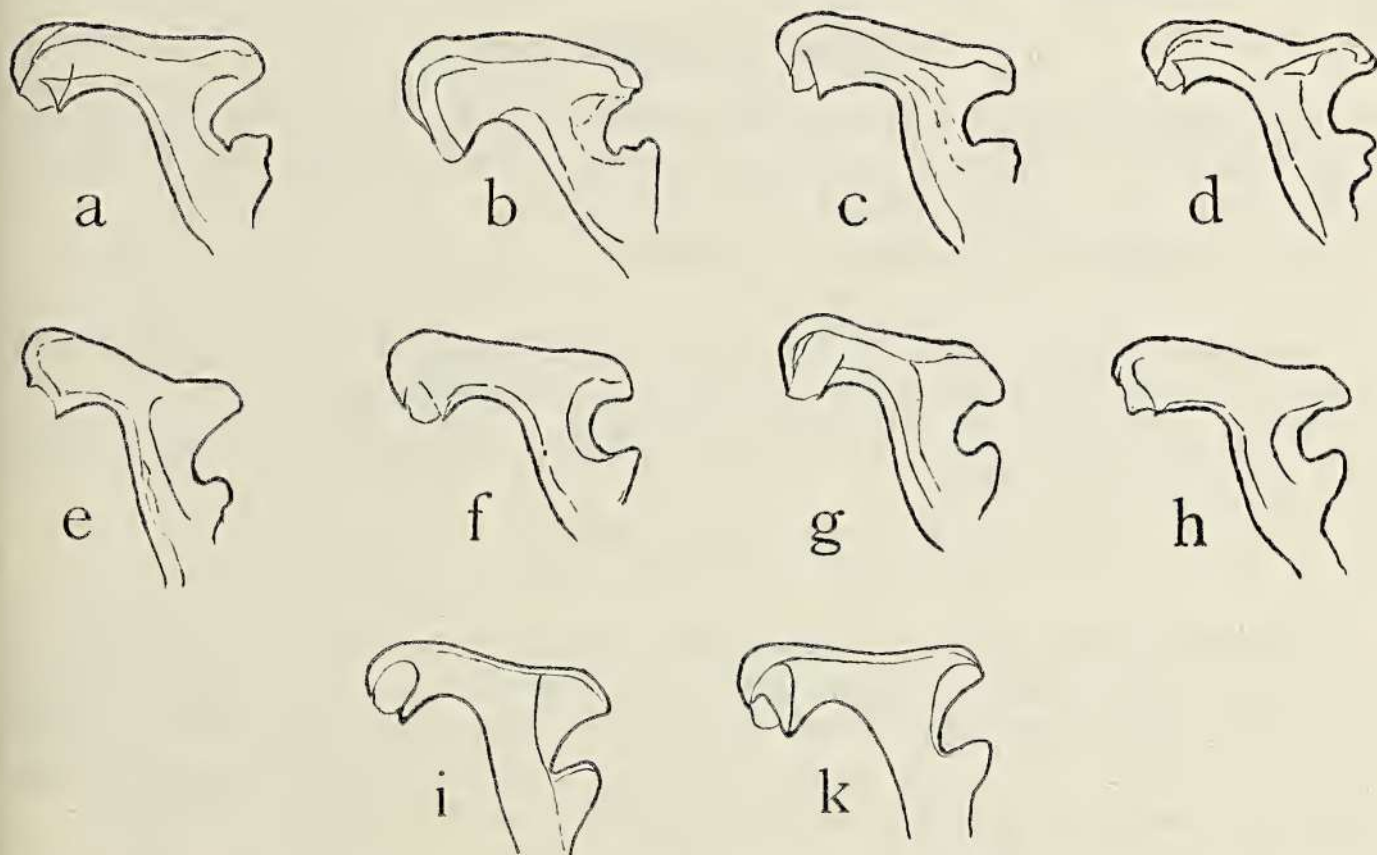
GRAVESTEIN is in zijn opgave daarvan niet volledig. Zonder te willen pretenderen wel volledig te zijn kan ik aan zijn gegevens toevoegen :

voor *Graphosoma lineatum* (L.): Spanje (STICHEL), Italië (STICHEL en Mus. Leiden) en Dalmatië (Mus. Leiden). Ook zegt HORVÁTH: „M. le Dr. Maurice Royer m'en a communiqué un exemplaire du midi de la France (Toulon),” waaruit waarschijnlijk wordt dat er meer dan één exemplaar is gevonden;

voor *Graphosoma lineatum* (L.) var. *italicum* (Muell.): Tunis (12 exemplaren in Fokker's verzameling) en Syrië (Mus. Leiden).

Waar de arealen zo over elkaar vallen heb ik de mogelijkheid aangenomen dat de geringe verschillen in de bouw der genitalen wel eens niet specifiek konden zijn, of tot een andere scheiding zouden kunnen leiden dan het kleurenpatroon, zodat het mij juister leek *Graphosoma italicum* als variëteit van *G. lineatum* te beschouwen zolang dit niet nader is onderzocht, zulks in tegenstelling met wat alle auteurs na 1909 van elkaar hebben overgenomen. Intussen is ieder vrij het anders te doen; er zijn nu eenmaal „splitters” en „lumpers” en ik zal niet pretenderen deskundig te zijn in zaken waar we niets van weten.

Ernstiger is intussen, dat *Nymphalis io* var. *urticae* Gravestein een synonym is, dat voortaan in de lepidopterologische literatuur zal moeten worden opgenomen. Al kunnen we over dat wat de natuur ons biedt

Graphosoma lineatum (L.), styli van ♂♂, × 30.

- a: Een exemplaar van de var. *italicum* (Muell.) uit Tunis
 b: Evenzo, doch met gele grondkleur, uit Corsica
 c: Eveneens *Graphosoma lineatum* (L.), var. *italicum* (Muell.) van Collioure, Frankrijk
 d: Evenzo, uit Beyrouth, Syrië
 e en f: Twee exemplaren van dezelfde vindplaats bij Bollstana, Zweden, ongeveer 40 km ten zuiden van Uppsala (16 Juni 1950, J. TAAPKEN leg.). Deze dieren, die evenals onze Limburgse exemplaren benoorden de door GULDE aangegeven verspreidingsgrens gevangen zijn, zijn even donker gekleurd als het exemplaar uit het Cannerbos
 g en h: exemplaren behorende tot de forma typica; g uit Algerië, h uit Dalmatië
 i: HORVÁTH's afbeelding van de stylus der forma typica (Fig. 5)
 k: HORVÁTH's afbeelding van de stylus der variëteit *italicum* (Muell.) (Fig. 6).

verschillen van opinie, de nomenclatuurregels zijn mensenwerk, en elk-
een, die de moeite neemt, kan zich deze eigen maken en weet dan waar-
aan hij zich te houden heeft, want grapjes zijn daarbij niet geoorloofd.

Nu door het artikel van de Heer GRAVESTEIN deze zaak enigszins
actueel is geworden, heb ik achteraf bij een aantal exemplaren van
Graphosoma lineatum (L.) en zijn var. *italicum* (Muell.) de styli van
♂♂ onderzocht. Voor de met tekenprisma vervaardigde omtrektekenin-
gen, benevens calques van HORVÁTH's afbeeldingen 5 en 6 zie fig. a—k.

Ik ben geneigd de verschillen in vorm der styli, die in vele gevallen
veel belangrijker zijn dan HORVÁTH's afbeeldingen doen vermoeden, als
individueel te beschouwen, vooral ook wegens het grote verschil tussen
de bij e en f afgebeelde individuen, die stellig tot één populatie hebben
behoord. In elk geval is de zaak niet zo simpel als HORVÁTH aannam.
Zo lang deze soort echter niet nader is onderzocht, aan de hand van
veel meer materiaal dan hetgeen mij ten dienste staat, zal ik mij aan
de zijde der „lumpers” blijven scharen.

Leiden, Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, April 1951.

Korte mededelingen

Gedragingen van *Euphyia polygrammata* Bkh. (Lep.). De opmerking
van de heer C. NIES, dat deze soort overdag niet opvliegt, kan ik geheel
bevestigen. Ik ving de vlinder bij Eupen.

M. DELNOYE, Molenbeekstr. 3, Sittard.

Nieuwe vlinders voor Aalten. *Graptolitha lamda* F. Op 24 April 1951
kwam het eerste ex. voor mijn woonplaats op de lamp af.

Odontosia carmelita Esp. Van deze soort verscheen de volgende dag
het eerste Aaltense ex.

H. G. VAN GALEN, Haartse straat, Aalten.

Meikeverplaag. Op 24 Mei vermeldden de kranten, dat in de Bom-
melerwaard enorme zwermen meikevers aanwezig waren, die grote schade
dreigden aan te richten, doch reeds de volgende dag lazen we, dat de
dieren met H C H te lijf gegaan werden, waardoor ze bij massa's om-
kwamen, zodat de schade uiteindelijk wel zou meevallen. — Lpk.

Prijslijst Dr E. Reitter. Deze firma stuurde in Mei een uitgebreide
prijslijst van vang- en prepareerbenodigdheden van vooroorlogse uitvoer-
righeid en een van entomologische literatuur. BERGE-REBEL staat nu ge-
noteerd voor RM 90.—! Het adres van de firma is: München 15,
Waltherstrasse 27. — Lpk.

Bibliotheek. Ontvangen van het Museum van Belgisch Congo te Ter-
vueren: Catalogues raisonnés du Congo belge. Lépidoptères-Rhopalo-
cères, I. Fam. Papilionidae.

Ontvangen: P. WYTSMAN, Genera Insectorum, fasc. 208, Homoptera,
Fam. Membracidae, by W. D. FUNKHOUSER (1950).